



CAPITOLUL I

Simpozionul Național
„Prof. univ. dr. muzicolog
Petre Brâncuși și Conservatorul
«Ciprian Porumbescu» - București”

**Ediția a III-a, 5 iunie 2005,
Târgu-Jiu**

Duminică, 5 iunie 2005

Ușile Muzeului Județean «Alexandru Ștefulescu» Târgu-Jiu sunt larg deschise, pentru primirea oaspeților. Se poate ghici ușor începutul acelei atmosfere de sărbătoare care, peste câteva minute, avea să-i molipsească pe toți participanții, rupându-i de activitățile cotidiene, de griji și celelalte probleme personale, pentru a-i purta preț de câteva ceasuri în lumea muzicii românești, dedicate cinstirii memoriei ilustrului profesor universitar, doctor, muzicolog Petre Brâncuși.

Organizatorii, încercați de aceeași emoție ca și a participanților - chiar și numai în simpla calitate de spectatori - își mai aruncă o privire peste program, alegându-și parcă în gând cuvintele pentru speech, și scrutând primele rânduri din sală pentru a se convinge dacă mai sunt invitați de sosit.

Copiii așteptau cumiți pe locurile lor, în preajma profesorilor, primind ultimele indicații și pregătindu-și instrumentele care, din cauza emoțiilor lor, parcă se dezacordau una, două.

Reprezentanții presei își caută locurile prin sală, mai pe margine, pentru a-și putea folosi aparatele de fotografiat fără a deranja pe nimeni.

Masa din față, aranjată pe micul podium, își așteaptă micul „prezidiu” din care vor face parte personalitățile de seamă ale Târgului, dar și cei sosiți de la București. Din păcate, din partea oficialităților locale singurul care a onorat invitația este Florin Cârciumaru - primarul municipiului Târgu-Jiu. De fapt am început să ne obișnuim cu asemenea absențe, dar trebuie să recunoaștem cu oarecare modestie că

nici nu li se simte lipsa.

Se simte în schimb lipsa doamnei Marietta Brâncuși, soția muzicologului Petre Brâncuși, care regretă că nu poate fi alături de noi, din motive de sănătate, dar mesajul domniei sale transmis prin fiul său, Cristian Brâncuși, ne umple sufletele de bucurie. Întorcându-i cuvintele frumoase cu urările noastre de sănătate și speranța de a ne reîntâlni, în această toamnă, cu prilejul lansării celui de-al treilea volum dedicat omului, muzicologului și gorjeanului nostru din Brădiceni - Petre Brâncuși, care s-a remarcat în mod deosebit pe acest tărâm muzical, făcându-se cunoscut la nivel național și internațional.

Sunt invitați în prezidiu: prof. univ. dr. Gheorghe Oprea, cadru didactic al Universității de Muzică București; doamna Laurenția Galiș, fostă secretară a Conservatorului «Ciprian Porumbescu» București; prof. univ. dr. Lavinia Coman, catedra de pian la Universitatea de Muzică București; prof. univ. dr. Cristian Brâncuși, Universitatea de Muzică București; prof. dr. Gheorghe Gorun, directorul Colegiului Național «Spiru Haret» Târgu-Iiu, prof. Doina Chesnoiu, directorul Liceului de Muzică și Arte Plastice «Constantin Brăiloiu» Târgu-Jiu, dar și moderatoarea discuțiilor; ing. dr. Florin Cârciumar, primarul municipiului Târgu-Jiu, și ing. Titu Pânișoară, inițiatorul acestor manifestări de suflet și unul dintre autorii acestei cărți.

* * *

- Doamnelor și domnilor invitați, domnule primar, onorată familie Brâncuși - își intră în atribuțiuni prof. Doina Chesnoiu, ne reîntâlnim astăzi la cel de-al treilea Simpozion național, în memoria profesorului universitar, doctor, muzicolog Petre Brâncuși. Sunt onorată și mă bucur că sunt împreună cu dumneavoastră astăzi. Și pentru că, ieri după-masă, mi-au venit în minte câteva cuvinte, aș dori să le dau

citire înainte de a vă prezenta invitații noștri de astăzi. Este de datoria mea și a celor prezenți să-i respectăm pe cei plecați de lângă noi și să-i vorbim de bine. Să-i înțelegem și să-i lăsăm să-și doarmă somnul de veci în pace.

Există o legătură între viață și vocație. Vocația trebuie căutată cu orice preț. Vocația trebuie salvată. Succesul trebuie căutat cu orice preț. Cred că fiecare are steaua lui. Și mai cred că într-o lume ca a noastră trebuie să existe cineva care să facă ceva, să nu rămâi necunoscut și să nu se șteargă prea repede din memorie tot ceea ce au muncit, au clădit și realizat pentru tine sau poate mai mult pentru alții.

Iată că, ceea ce se petrece astăzi aici, și ceea ce se petrece de trei ani de zile la Târgu-Jiu, este un lucru extraordinar și acest Simpozion Național «Petre Brâncuși» se datorează și faptului că profesorul Brâncuși a lăsat un urmaș demn, care dorește ca memoria tatălui să rămână printre noi, să nu-l uităm niciodată. Este vorba de fiul prof. univ., dr., muzicolog Petre Brâncuși, Cristian Brâncuși. Căruia îi mulțumim că se află astăzi aici, alături de noi, și căruia îi mulțumim că se gândește cu atâta patimă la tatăl dumnealui. Și trebuie să-i mulțumim și domnului ing. Titu Pânișoară, care este, de fapt, pionul principal în organizarea primei ediții a simpozionului și a următoarelor două. Și faptul că această zi a fost aleasă în cadrul «Zilelor Municipiului Târgu-Iiu», trebuie să-i mulțumim domnului dr., ing. Florin Cârciumaru - primarul municipiului Târgu-Jiu.

Și acum permiteți-mi să vă prezint invitații care au dorit să fie alături de noi și să aducă un omagiu prof. dr., muzicolog Petre Brâncuși: domnul primar al municipiului - dr., ing. Florin Cârciumaru (aplauze); domnul prof. univ. de la Universitatea Națională de Muzică - Gheorghe Oprea (aplauze); doamna prof. univ. dr. Lavinia Coman, catedra de pian (aplauze); doamna Laurenția Galiș - fosta secretară a Conservatorului «Ciprian Porumbescu» (aplauze); domnul profesor și director al Colegiului Național «Spiru Haret» din

Târgu-Jiu - Gheorghe Gorun (aplauze); domnul ing. Titu Pânișoară (aplauze) și, nu în ultimul rând, domnul prof. univ. Cristian Brâncuși.

Pentru a marca importanța evenimentului de astăzi, aș dori să-l invit la cuvânt pe domnul primar Florin Cârciumaru.

* * *

-Stimată familie Brâncuși, distinși oaspeți ai municipiului Târgu- Jiu, doamnelor și domnilor.

Suntem onorați de prezența dumneavoastră la cea de-a treia ediție a Simpozionului Național «Petre Brâncuși», care se desfășoară astăzi la Târgu-Iiu,

În calitate de gazdă pentru o manifestare de importanță și calitatea celei la care suntem martori, am plăcerea deosebită ca în numele cetățenilor municipiului Târgu-Jiu să urez bun venit oaspeților noștri din țară, a căror prezență ne onorează și care aduce un plus de greutate acestei manifestări. Doresc să mulțumesc cu acest prilej și oamenilor de cultură de pe plan local, care pregătesc cu multă migală de fiecare dată această acțiune și fără de care noi, autoritățile locale, n-am reuși să cuprindem toate dimensiunile unui asemenea eveniment.

În același timp, aș vrea să-i felicit pe toți cei care au făcut posibilă întâlnirea de acum, ca o continuare la eforturile din anii precedenți, reușind, în acest fel, să transforme în tradiție ideea generoasă de a evoca personalitățile care au marcat cultura și istoria acestor locuri.

Este un bun prilej pentru a demonstra că valorile au caracter universal și trebuie să le purtăm respect pentru activitatea lor științifică sau culturală recunoscută la nivel național și internațional.

Consiliul Local și primăria Târgu-Jiu, pe care le

reprezintă aici, au manifestat receptivitate la propunerile privind cinstirea memoriei ilustrului profesor universitar doctor muzicolog Petre Brâncuși. Știu că mai sunt încă propuneri care nu și-au găsit până acum materializarea, dar sunt convins că încet-încet se vor concretiza.

Prezența dumneavoastră aici este, în mod evident, un semn de respect față de memoria lui Petre Brâncuși, dar și un prilej de a evidenția personalitatea acestuia, de a-l face mai cunoscut tinerei generații.

Includerea acestei manifestări în cadrul Zilelor Municipiului Târgu-Jiu este benefică pentru toată lumea, deoarece simpozionul beneficiază de o mediatizare mai amplă și în același timp această activitate aduce o notă în plus la capitolul cultural al programului nostru.

Vă urez mult succes tuturor și vă mulțumesc pentru sprijinul pe care îl oferiți municipiului în acest fel la clădirea statutului de oraș cultural, pe care îl merită cu prisosință.

Vă mulțumesc și îmi cer scuze că nu pot să mai rămân în mijlocul dumneavoastră. La ora 10,30 trebuie să fiu alături de aproximativ 120 de fii ai Gorjului, care sunt prezenți la acest program, la aceste manifestări, de două zile sunt prezenți la Târgu- Jiu. Și în acest moment s-au deplasat la Padeș și, așa cum am participat în mijlocul dumneavoastră, la acest simpozion, la această deschidere, trebuie să particip și la Padeș. Eu vă mulțumesc încă o dată pentru invitație, vă mulțumesc pentru prezența la Târgu- Jiu, și, în numele Primăriei Târgu-Jiu și în numele Consiliului Local, vă asigur că acest simpozion nu va mai ieși niciodată din programul dedicat «Zilelor Orașului». Și fac apel pe această cale, cu această ocazie, de pe acum, către dumneavoastră ca la anul, împreună toți, autorități locale, dumneavoastră, oameni de specialitate din țară, să pregătim ceva mai amplu. Pentru că la anul orașul Târgu- Jiu sărbătorește 600 de ani de atestare documentară. Deci trebuie să marcăm evenimentul printr-un program mult, mult mai bine organizat și mai bogat în

acțiuni.

Vă invit de pe acum pentru la anul și vă așteptăm cu drag la Târgu-Jiu, Vă mulțumesc! (aplauze).

* * *

- Mulțumim domnului primar - preia discuțiile prof. Doina Chesnoiu - începând de la prima manifestare a acestui simpozion național, a fost un moment deosebit pentru elevii liceului nostru. Noi ne-am simțit onorați, pentru că am fost aleși de către familia Brâncuși, care în fiecare an a gândit că și în orașul nostru, în orașul lui Petre Brâncuși există copii talentați. Și, de fiecare dată, în această lună iunie, câțiva dintre elevii noștri au fost ascultați, în fața unui juriu competent, iar familia a înmânat de fiecare dată un premiu pentru acești copii care uită de copilărie, uită de joaca pe stradă și studiază și se apleacă în fața partiturilor, la instrumentele muzicale pe care le studiază.

Este un lucru extraordinar și pentru acești copii este un imbold. Ei se simt puși în fața marilor valori ale orașului, pentru că, într-adevăr, sunt valori. Pentru noi sunt valori. Sunt copiii noștri de suflet. Sunt copiii noștri care ne reprezintă. Și trebuie să mulțumesc familiei Brâncuși pentru această onoare pe care ne-a făcut-o.

Și acum o să-l invit pe domnul Cristian Brâncuși să înmâneze premiile celor trei copii care au fost aleși aseară.

* * *

- În primul rând vreau să spun că este o mare plăcere pentru mine să descopăr, de fiecare dată, că sunt talente inepuizabile în aceste locuri și că se face muzică la nivel foarte, foarte serios. Sper din tot sufletul ca aceste premii care, poate că sunt mai mult simbolice, sunt în valoare de un milion, să reprezinte un imbold poate, o trambulină pentru

cei trei și poate nu numai pentru ei. Să continue studiile muzicale și, evident, ușile la Conservator le vor fi deschise întotdeauna.

Este vorba, în primul rând, de Cristian Chiru (aplauze), care este un mai vechi premiant, violonist foarte bun; în al doilea rând este Nicolae Vieux, pianist (aplauze) - copii pe care îi găsec în progres foarte mare. Succes în continuare! Și Daniel Constantin Biru în clasa a XI-a (aplauze). Un talent remarcabil. Și căruia îi țin pumnii, de asemenea, pentru continuarea studiilor, cel puțin pornind de la acest nivel foarte ridicat. Mulțumesc! (aplauze)

* * *

- Aș vrea să aduc o completare. Cei trei elevi ai noștri sunt olimpici și partea de liceu, cei doi, care sunt mai mari, ne-au reprezentat la un festival al tinerilor pianiști în Serbia. Deci Nicolae Vieux a obținut locul întâi iar Dani Biru locul al treilea.

Este un lucru extraordinar. Ei au concurat acolo cu elevi din partea rusă. Și noi știm că școala muzicală este nemaipomenit de bună. Dar iată că copiii noștri au făcut față și ne-au adus bucurie în școală.

Mulțumim, domnule Cristian Brâncuși, și sperăm să realizăm succese în continuare. Copiii noștri să demonstreze că sunt talentați și că sunt pe mâna unor dascăli de valoare. Sunt colegii mei și eu le mulțumesc și mă mândresc cu ei - îi apreciază prof. Doina Chesnoiu.

- Și eu îi felicit din toată inima! - completează și Cristian Brâncuși (aplauze)

Profesorii - da, colegii mei - sunt Carmen Frățilă, Mariana Olaru și Florin Berculescu (aplauze). Se află în prezidiu și a acceptat invitația, domnul prof. univ. dr. Gheorghe Oprea. Vreau să vă spun că, probabil, majoritatea colegilor mei l-au avut profesor. A fost îndrumător la

lucrările de stat sau la lucrările de gradul I. Este gorjean ... La ora actuală l-am adoptat. Ne bucurăm că se simte foarte bine în Gorj și. .. l-am făcut gorjean pentru că de doi ani este și socru aici, în Gorj. Pentru că băiatul domnului profesor s-a căsătorit cu o fostă absolventă a liceului nostru și actuală violonistă la Filarmonica din Râmnicu-Vâlcea. Deci, iată că domnul profesor este gorjean autentic. Da. Și o să-l... (aplauze). O să-l rugăm să ne prezinte câteva amintiri legate de prof. univ. dr. muzicolog Petre Brâncuși și Conservatorul Bucureștean.

* * *

- De fapt, m-ați deconspirat doamna directoare - încercă să se apere prof. Gheorghe Oprea. Sunt foarte strâns legat de Gorj, dinainte de a răsări nepoata mea care se află la Gureni și pe care am văzut-o aseară. Deci, impresiile sunt foarte proaspete, dar Gurenii și Peștișanii și Brădicenii și Hobîța și Topeștii ș.a.m.d., au fost bătute cu piciorul de mine când eram un pic mai tânăr, acum douăzeci și cinci de ani, la imboldul maestrului Petre Brâncuși, care m-a și invitat atunci și mi-a spus: Vezi că este acolo părintele cutare. M-a pus la curent cu mișcarea folclorică de acolo, care probabil era mult mai puternică decât acum. Dar revin cu plăcere, pentru că am scos o culegere cu folclor din această zonă, de care sunt mândru și care poate fi consultată la Universitatea Națională de Muzică.

În al doilea rând, probabil că unii dintre dumneavoastră știu că am fost președinte la Festivalul «Maria Lătărețu», care sper să se reia. Nu neapărat cu prezența mea, pentru că am cele mai frumoase impresii despre acest festival. Primul sau al doilea din țară, la concurență cu «Maria Tănase», care este mai îndrăgit, datorită faptului că acolo este și bănie, acolo este mai multă lume. Însă, am spus-o fără nici o

reținere: Dom'ne, festivalul de aici este mai curat și mai autentic, când spuneam eu.

Mulțumesc municipiului, mulțumesc familiei Brâncuși pentru această invitație. Este o onoare pentru mine. Revin, într-adevăr, chiar dacă sunt buzoian de origine, ca și acasă aici. Pentru că locurile - v-am spus - îmi sunt dragi, familiare. Pentru că am bătut cu piciorul acele locuri mirifice, unice, mioritice, din România, care înseamnă în jurul Peștișanilor, Arcanilor, am uitat să spun, Runcu ș.a.m.d. (dă citire comunicării).

Petre Brâncuși și Conservatorul bucureștean (evocare)

În 1972 este stabilit ca Rector al Conservatorului bucureștean Petre Brâncuși, personalitate bine cunoscută la vremea respectivă în înaltele foruri diriguitoare ale culturii. Fusese crescut din prima tinerețe să străbată treptele acestei ierarhii, ca orfan de ambii părinți, cu toate că tatăl său fusese notar la Brădiceni, frumoasa localitate din stânga Bistriței Gorjului, la dreapta râului nefiind alt sat decât celebra Hobîța a lui Constantin Brâncuși. „Vezi că sunt mulți Brâncuși pe acolo”, mi-a spus „temutul” rector în 1980 ajuns între timp și președintele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, în locul celui care o recrease, compozitorul Ion Dumitrescu - fiind înlocuit pentru că nu era membru de partid. Erau foarte puțini care scăpau de această funcție, dar atunci a trebuit să fie înlocuit, pentru că i s-a cerut în nenumărate rânduri să fie. Și a fost luat în vizor. Mai ales că se mergea pe cumul de funcții. Maestrul Petre Brâncuși fiind rector, a fost ușor să devină și președintele Uniunii Compozitorilor, prin faptul - prin atuurile profesionale. Deci, repet - când m-am încumetat, în fruntea unei echipe de studenți, să străbat legendarele

locuri, cercetate cu ani în urmă, în perioada interbelică, de Dimitrie Gusti și Constantin Brăiloiu.

Petre Brâncuși era menit să aplaneze, nu direct, ci chiar prin instalarea sa, vechi discordii: Victor Giuleanu (rector timp de zece ani, într-o, perioadă mult mai fastă, când Ceaușescu ducea o politică de deschidere spre lume și de afirmare națională) - George Manoliu (decan la instrumente - Canto, aristocratul veșnic nemulțumit că nu ocupă portofoliul maxim, cel de rector), Victor Giuleanu - Marin Constantin, proaspăta celebritate, prin performanțele Madrigalului, apreciate până la conducerea supremă.

Faimoșii pretendenți aveau să se retragă rapid, pentru ca toate „relele”, căzute de sus, să se răsfrângă asupra unui singur om, aflat între „ciocan și nicovală” - Petre Brâncuși - personalitate a cărei integritate nu fusese până atunci pusă la îndoială și, în plus, profesor prestigios, competent și autoritar, autor al unor studii și volume, apreciate unanim de către specialiști.

Ca martor lucid al acelor ani, mărturisesc, fără să insist asupra detaliilor, că, pe nedrept, i s-au reproșat, desființarea unor compartimente și așa-zisa „disponibilizare” a unor angajați, pe de o parte, pentru că procesul era general și, practic, fără motivație concretă, iar pe de alta, pentru că „tăvălugul” s-a prelungit până la Revoluție, când Petre Brâncuși nu mai era de mult rector. Ce să mai vorbim de șomerii de azi, mult mai numeroși, din „noua eră” a Dreptății - Democrația?!

Bineînțeles că nu-l vom privi pe Petre Brâncuși numai în calitate de rector, pentru că a fost totodată profesor, muzicolog, compozitor. Dar, continuând cu această postură, se poate aprecia că n-a fost un simplu executant de tip ceaușist, ci un conducător cu inițiative, preocupat în primul rând de problemele studențești, sprijinind cercetarea științifică și mișcarea artistică.

Și-a asigurat colaboratori destoinici, în primul rând Liviu

Comes, venit de la Cluj Napoca, unde fusese rector și instalat prorector la București, în timpul rectoratului lui Victor Giuleanu. Pe Liviu Comes l-a respectat, ca om și muzician, precum și pentru experiența și înțelepciunea sa în conducere. Apoi, după George Manoliu, la Facultatea practică a venit decan Gheorghe Cuciureanu, foarte bun profesionist, inovator al fagotului, iar la Facultatea teoretică, Dinu Ciocan, vestit pentru erudiția și inteligența sa.

S-a remarcat prin spiritul organizatoric, concepând și controlând o nouă structură a sectoarelor și fixând responsabilități pentru acoperirea armonioasă a întregii activități.

A încurajat inițiativele personale în ideea ridicării prestigiului institutului, de această situație beneficiind și cel ce vă vorbește, ca dirijor al corului Gaudeamus, nelipsind aproape niciodată din materialele sale de analiză, față de alte nefaste atitudini ce s-au prelungit până astăzi.

Mulți l-au văzut pe Petre Brâncuși numai ca șef autoritar al instituției, lăsând în urmă profesorul, care, de fapt, era de o corectitudine exemplară, stimulându-i pe studenți să elaboreze referate și redactându-le cursuri de istoria muzicii românești, în care se specializase. Teza de doctorat, una dintre primele realizate de muzicienii bucureșteni, izvora din necesitatea reabilitării unuia dintre stâlpii muzicologiei românești «George Breazul sau istoria nescrisă a muzicii românești». Împreună cu cartea «Muzica românească și marile ei împliniri», constituie un edificiu pe care puțini îl pot egala sau depăși.

Și alte preocupări ale sale, uneori intense, cum ar fi compoziția, au fost umbrite de funcție; de pildă, am avut ocazia să parcurg corurile sale, care demonstrează nu numai talent, dar și meșteșug de creator modern.

Unul dintre foștii săi colegi, de la Școala Normală din Târgu- Jiu, Aurelian Popescu, ajuns prestigios literat și folclorist, iar după revoluție decan la Facultatea de Litere a

Universității din Craiova, îmi mărturisea că, pentru seria respectivă, Petre Brâncuși reprezintă o deziluzie, deoarece în școală promitea foarte mult în domeniul dirijatului. Rămâne acum de văzut dacă o carieră de muzicolog și profesor universitar doctor este inferioară celei de dirijor.

Se pare că o anumită discreție îl caracteriza, ceea ce îl reținea în exteriorizarea adevăratelor trăiri și sentimente, imaginea severă și uneori glacială, fiind numai aparentă. În orice caz, în situația mea de om mai tânăr, am admirat cum îi pune la punct chiar și pe cei mai în vârstă decât domnia sa, când îi surprindea asupra greșelii sau neadevărului.

O primă trăsătură a unui șef trebuie să fie justa evaluare a subalternilor, pe care Petre Brâncuși a avut-o cu siguranță. Mi-ar plăcea să cred că acest spirit de dreptate m-a vizat direct, atunci când, dintre toți dirijorii de cor din Conservator, am fost singurul desemnat să conduc corul de cameră, de fapt corul Gaudeamus, în strălucitorul turneu în SUA, din 1974: cu toate că eram cel mai tânăr și nu făceam parte din catedră și nici nu eram însurat. Că trebuia să fi ... De unde știa că ne vom bucura de un adevărat triumf, fiind socotiți cea mai suavă, mai subtilă și mai tehnică formație (așa cum scria în New York Times) a marelui Festival, ce a întrunit coruri selecționate de pe toate continentele? A fost, cum declara profesorul de Canto, George Ionescu, care a fost și șeful delegației, și una dintre cele mai răsunătoare acțiuni ale Conservatorului bucureștean peste hotare. Atunci s-a confirmat nivelul superior al pregătirii studenților români, care au avut rara posibilitate să se afirme plener, împreună cu dirijorul corului, Gheorghe Oprea, și dirijorul secund, Cristian Brâncuși, pe atunci student la Dirijat, propus de primul în această funcție, pe baza certelor sale merite profesionale, nu pentru că era fiul său. Pe drept, toată lumea l-a ales dirijor al corului. Și mai târziu, unii muzicieni, chiar de talia lui Marin Constantin, erau sensibilizați de hotărârea pe care a luat-o atunci Petre Brâncuși, timp de nouă ani,

1972-1981, rector al Conservatorului din București, una dintre cele mai proeminente și mai semnificative personalități ale acestei instituții în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Vă mulțumesc! (aplauze).

2 mai 2005

Prof. univ. dr. Gheorghe Oprea,
Șeful catedrei de Muzicologie, Universitatea Națională
de Muzică - București

* * *

- Mulțumim, domnule profesor universitar. Poate pentru dumneavoastră (către cei din sală) au fost lucruri de noutate ... Noi, cei care am fost studenți în Conservator, l-am cunoscut și știm că ceea ce domnul profesor Oprea a spus aici este o realitate. Noi l-am admirat pe profesorul Petre Brâncuși și chiar în momentul pășirii pe culoarul Conservatorului aveam o teamă să nu ne întâlnim și să ne prindă într-o situație, știu eu, mai deosebită. Era integru. Era un bărbat care pășea agale. Vă spun că îl admiram pentru felul cum mergea, în primul rând pentru felul cum mergea pe culoarul Conservatorului. Și era o curățenie ... Și ținea la imaginea, la estetica acestei clădiri. În sălile de instrument era așa. Ca ceva de vis. Bine, că nu puteai să găsești un fir de praf. Asta era ceva ... , cred că cel care avea responsabilitatea de a șterge praful, nu mai avea loc a doua zi. Și de aici pleacă ... Dacă ești un om ordonat toate merg foarte bine. Pregătirea profesională, ordinea, demnitatea, morala. Prin asta poți să pășești și să răzbești în viață.

Deci, mulțumim încă o dată, domnule profesor.

Foarte mulți dintre noi am fost studenții - și mă repet când spun acest lucru - acestui Conservator bucureștean -

Universitatea Națională de Muzică. Noi avem diplomele cu Conservatorul «Ciprian Porumbescu» și ne bucurăm că este așa.

Eram din provincie. Aveam probleme. Omul la care ne duceam și cu siguranță eram rezolvați, pentru că avea un suflet și îl are și în continuare, dar la vremea respectivă era ca o mamă pentru noi, era doamna secretară Galiș. Nu știu dacă în viața mea am mai întâlnit un asemenea om. Dar vă spun că, atunci când mergeam la examene, mai întâi treceam pe la secretariat. Aflam ce și cum, ce se întâmplă, și după aceea mă duceam liniștită. Știam că luam examenul. Ne spunea: „Vedeți că domnul profesor sau doamna profesoară ... vedeți cum intrați, că s-ar putea să fie supărată sau ... Duceți-vă liniștiți, că precis este așa și voi trebuie să fiți convinși și să demonstrați că știți ... ”.

Dăm cuvântul doamnei Laurenția Galiș (aplauze).

* * *

Opinii asupra activității lui Petre Brâncuși în cadrul Conservatorului «Ciprian Porumbescu», București

- Stimată audiență!

Mă simt onorată să particip la această întrunire „in memoriam”, organizată pentru a cinsti amintirea dascălului, muzicologului, rectorului prof. univ. dr. Petre Brâncuși. Tot ceea ce am să supun astăzi atenției dumneavoastră este de pe poziția mea de secretară în raport cu rectorul Conservatorului de muzică «Ciprian Porumbescu» din București, primul ca amploare din acea vreme, din țara noastră.

Îl cunoșteam pe Petre Brâncuși înainte de a deveni rector al «Conservatorului». Pe atunci deținea cursul de «Istoria

muzicii românești» la secția de pedagogie muzicală, curs - două ore, seminar - două ore, pe parcursul unui an universitar. Puținele momente de colaborare pe care le aveam cu domnia sa se desfășurau în condiții de o riguroasă activitate organizatorică.

Ales Rector în mai 1972, nu putem spune că serviciul «Secretariat» nu a avut un moment de sfială. De fapt, orice schimbare este o îngrijorare, cu atât mai mult când se schimbă conducătorul instituției în care lucrezi. Se mai cutremură tabieturi vechi și vin unele noi, iar sosirea domniei sale era ca un semnal care anunța că urmau să vină unele schimbări.

Din primul moment cunoștea că promovarea corpului profesoral în grade didactice era o problemă pe care vechea conducere nu a putut-o soluționa. Erau enorm de multe piedici în promovarea cadrelor didactice în gradul imediat superior, deși condițiile de înaintare în grad erau îndeplinite de fiecare în parte. Proaspătul rector a încercat un remediu în acest scop. S-a dus la ministrul învățământului, însoțit de cei doi decani ai facultăților, cu dosarele candidaților cu drept de avansare, completate și argumentate corect, până în cel mai mic amănunt. Dar nu a fost să fie așa, s-a întors la școală trist, neașteptându-se să fie brutal refuzat.

Se ocupa cu migală acordând o atenție deosebită, împreună cu decanii facultăților, alcătuirii planurilor de învățământ. Știa ce importante sunt pentru întocmirea normelor cadrelor didactice. Și aceste planuri trebuiau aprobate de Ministerul învățământului. Semnalele de alarmă se înteteau în școala noastră. Cifra de școlarizare pentru anul 1 scădea de la an la an, iar durata studiilor s-a redus de la 5 la 4 ani. Cu înțelegere și sânge rece hotărâțul rector alegea soluția cea mai omenească posibilă, asumându-și riscul jignirii unor „monștri sacri” prin pensionarea lor, la îndeplinirea condițiilor legale, salvând în acest mod cadre didactice în plină desfășurare creatoare, promițătoare.

Noi îl cunoșteam foarte bine și știam că acest mod de rezolvare tranșant, de a salva cadre didactice tinere, talentate, muncitoare și pensionarea personalităților care aduceau faimă școlii noastre, îl costau, și nu rămânea rece la hotărârile ferme și fără echivoc. Petre Brâncuși era puternic și introvertit, și știa că aceasta era melodia pe care trebuia să danseze, sigur nu aleasă de domnia sa, ci impusă din afară, fără să fie consultat sau măcar invitat la un dialog pentru o soluție de mijloc.

Deschiderea anului universitar, ce avea loc în 15 septembrie a fiecărui an calendaristic, impunea un volum de muncă imens. Rectorul era exigent și pretențios, urmărind ca studenții să fie primiți cum se cuvine în prima zi de școală. Orarele întocmite, afișate, fiecare cadru didactic cunoștea programul său pentru tot anul universitar în desfășurare. La fel și studenții. Cataloagele așteptau în cancelarie întâlnirea profesorilor cu discipolii lor.

Odată această măsură organizatorică îndeplinită, urma problema ce preocupa întregul corp profesoral - programele analitice. Se discutau în Senatul școlii, prezidat de rector, secondat de cei doi decani. Se desemna câte un cadru didactic din partea fiecărei facultăți, responsabil de întocmirea și de punerea lor în termen la decanate. Alcătuirea lor nu era o muncă de neglijat, solicita energie și timp. Decanii, șefii de catedră, șefii de disciplină erau cuprinși în această cercetare.

În acea vreme, la Facultatea Teoretică funcționa secția Fără Frecvență pentru absolvenții Institutelor Pedagogice cu durata de studii de 3 ani, care aveau dreptul la completarea studiilor și echivalarea diplomei. Pentru toți aceștia programele analitice trebuiau gândite și întocmite adecvat. Fără nici o exagerare, mărturisesc că alcătuirea programelor analitice presupunea o muncă de atentă cercetare și meticulozitate pentru înfăptuirea unui lucru bine făcut. Rectorul era conștient de importanța împărțirii unei

discipline pe ani de studii, în ore de curs, lucrări practice și seminarii, și de aceea întreținea focul viu al întocmirii lor. Fiecare cadru didactic știa ce se întâmplă în timpul desfășurării procesului de învățământ pe parcursul celor 34 de săptămâni de școală.

Petre Brâncuși era titularul disciplinei «Istoria muzicii românești» la secția de Pedagogie muzicală. În fiecare an își revizua cu seriozitate și migală programa analitică, și de fiecare dată aducea unele schimbări. Munca era obositoare, pentru că presupunea întocmirea acestor programe în amănunt, precum și alcătuirea uneia noi, mai concisă, mai rezumativă. Cu trecerea anilor, programele concise s-au dovedit a fi foarte folositoare. Însoțeau foile matricole și serveau la echivalarea studiilor pentru studenții plecați în străinătate.

Spre sfârșitul anilor 60 și începutul perioadei 1970-1980, activitatea muzicală românească a cunoscut o perioadă de deschidere către țările din vest, ieșind din izolare. Astfel, studenților Facultății de Instrumente și Canto li s-a permis, cu destulă greutate, participarea la concursurile internaționale de interpretare. Întotdeauna se întorceau cu rezultate de excepție. În acest mod au fost cunoscuți marii noștri pedagogi de muzică vocală și instrumentală, mai târziu fiind invitați ca membri în juriile concursurilor internaționale. Și muzica de cor a beneficiat de turnee în străinătate, bucurându-se de aprecieri laudative, menționate în presa străină a vremii. Toate aceste acțiuni au fost temeinic susținute de Rectorat.

Petre Brâncuși era o personalitate puternică ce nu putea fi trecută cu vederea. Era foarte punctual și mereu în aceeași ținută demnă, în haine de culoare închisă, impecabile, cu părul aspru și ondulat. Era matinal și ziua bună de dimineață se cunoștea. Nu vorbea mult și trebuia să înțelegi tot. La început ne-a fost greu, apoi ne-a plăcut acest mod de lucru, foarte concret și fără vorbărie multă, obositoare. Munca cu

domnia sa a fost o provocare și acest mod de muncă ne-a impulsionat.

Ultimii ani de rectorat, prin micșorarea cifrei de școlarizare, au fost grei pentru toți. Ne temeam să nu pierdem spații de învățământ. Grație talentului domniei sale de a convinge care este specificul învățământului muzical superior și a importanței predării și studierii unor cursuri de măiestrie, am rămas în același spațiu locativ. Păcat că peste ani s-a pierdut „Casa Metzner”.

Am încercat să prezint câteva din caracteristicile personalității dascălului, muzicologului și rectorului, profesor universitar doctor Petre Brâncuși, sperând că am reușit să descriu o parte a personalității sale. Pentru cei ce l-au cunoscut, cred că sunt în asentimentul meu, pentru cei ce nu l-au cunoscut, sper că au rămas cu o imagine a personalității domniei sale.

Stimate Maestre, cred că locul dumneavoastră este acum într-o stea. De acolo de sus priviți spre noi cu înțelegere și bunăvoință.

Mulțumesc din inimă dirijorului Cristian Brâncuși că mi-a prilejuit ocazia să adresez acum, pe această cale, Maestrului, recunoștința mea că m-a învățat că viața este mereu o provocare, căreia mereu trebuie să-i ți piept cu demnitate și curaj și mereu să te adaptezi la condițiile nou create, să accepți noul ca pe ceva ce aduce primenire.

Nu în ultimul rând, adresez mulțumiri organizatorilor acestui simpozion și tuturor târgujienilor care au contribuit la buna desfășurare a acestui eveniment. Oamenii din acest oraș știu să-și prețuiască trecutul, servind model generațiilor următoare. Și spun aceasta pentru că săptămâna trecută ați organizat un simpozion în memoria unui remarcabil profesor de istorie care și-a desfășurat activitatea în orașul dumneavoastră. Nu e de mirare pentru că aici răzbate și astăzi, cu aceeași intensitate, faima creatorului iluminat, a sculptorului Constantin Brâncuși. De aceea, în acest oraș

trăiesc oameni buni, harnici, primitivi, iubitori de cultură și frumos. Vă mulțumesc! (aplauze)

5 iunie 2005
Laurenția GALIȘ

* * *

- Mulțumim pentru cuvintele emoționante. Îmi pare rău că în sală nu se află mai mulți colegi de-ai mei - directori, manageri, continuă Doina Chesnoiu. Pentru că, dacă ar fi ascultat comunicarea doamnei Laurenția Galiș, ar fi avut foarte multe de învățat. Iată, precum trebuie să fie la ora actuală, pentru că ar trebui și la ora actuală să existe asemenea manageri. ..

- Și mai cu seamă asemenea colaboratori pentru manageri - manageri - completează Gheorghe Gorun.

- Da. Asta vream să spun. Dacă nu are un secretar - mâna dreaptă - ca lumea, directorul sau managerul actual nu poate să facă nimic. Contează extraordinar de mult să ai un asemenea secretar.

Vreau să vă prezint pe doamna prof. univ. Lavinia Coman. Pianistă de profesie, o doamnă în adevăratul sens al cuvântului. Are, în ultima perioadă de timp ... Parcurge traseul București Târgu-Jiu mai des. Noi ne bucurăm. Este unul dintre membrii concursului internațional «Orpheus», pe care noi îl organizăm și anul trecut a fost ediția a IX-a. Ne-am bucurat de prezența doamnei aici. Ne-am bucurat și pentru faptul că a fost îndrumător de lucrări de gradul întâi al colegelor mele de la catedra de pian. Este o personalitate în domeniul pianistic și sper că va răspunde și în continuare solicitărilor noastre. Pentru că dorim să o avem alături în concursul internațional «Orpheus», care se va organiza la anul. Noi așa am hotărât, să-l organizăm din doi în doi ani.

Doamna profesoară o să vă prezinte comunicarea «Petre Brâncuși, personalitate proeminentă a vieții muzicale românești».

* * *

Petre Brâncuși, o personalitate proeminentă a vieții muzicale românești

- În cele ce urmează voi încerca să formulez unele opinii cu privire la ceea ce cunosc despre activitatea unuia dintre rectorii Conservatorului «Ciprian Porumbescu», profesorul Petre Brâncuși. Voi prezenta faptele în felul în care le-a perceput un cadru didactic tânăr, în formare, în contextul social, politic, cultural din România anilor 1972-1981. Cu alte cuvinte, pe baza amintirilor trăite, mă voi strădui să conturez portretul celui care a condus destinele învățământului muzical în acea perioadă, așa cum le-am văzut și înțeles eu. Cer scuze cu anticipație dacă voi vorbi despre mine, căci altfel nu e cu putință. Eram o tânără pianistă cu o anumită cotă. Fusesem repartizată după absolvirea studiilor tot în Conservator, în calitate de preparator la clasa de lied a profesorului Nicolae Secăreanu. Mă plasase acolo maestrul George Manoliu, decanul facultății de interpretare, ca să-mi găsească și mie un loc, după ce mă presase foarte insistent să plec la Iași, la Conservator, căci și acolo era nevoie de cadre tinere. Am rezistat cu încăpățănare, apărându-mi dreptul șefului de promoție de a rămâne în conservatorul bucureștean. Domnul Manoliu a cedat într-un târziu, la comisia guvernamentală de repartizare a absolvenților, gă-sind această formulă de corepetiție, pe care am primit-o, dintre toți licențiații, eu, prima și colega mea, ultima din

serie, împinsă în față, înaintea celorlalți, după scandalul făcut la conducere de către tatăl său, evreu, care a țipat că el a fost în trenul foamei pe vremea fasciștilor, iar familia lui trebuie ajută. Numirea colegei mele s-a făcut foarte repede. Mai repede decât a mea. Tot așa de repede ea a plecat definitiv în Israel, cu cartea de vizită de care avea nevoie acolo - de cadru didactic la Conservatorul din București, prima instituție muzicală a țării. Deși aș fi avut dreptul la o încadrare didactică, am fost foarte mulțumită de ceea ce am primit. Într-adevăr a fost unul dintre darurile cele mai importante pe care le-am primit de la viață, colaborarea de peste 5 ani ca pianistă la clasa artistului liric și a profesorului de elită care a fost Nicolae Secăreanu. Din lecțiile sale cu studenții am învățat cât la o a doua facultate de interpretare, având privilegiul de a studia în mod aprofundat întreaga creație de lied și cântec românesc, din care am susținut zeci de recitaluri cu studenții de la secția canto. În acest fel, odată cu primele apariții solistice, am experimentat minunata artă de a face muzică în ansamblu, zusammenmusizieren, cu vocea omenească, instrumentul muzical cel mai fascinant care există pe lume. A urmat concursul de asistent la catedra de pian complementar și mutarea mea la acea catedră în anul 1969. Începutul deceniului șapte m-a găsit muncind la maximă tensiune pe cele două tărâmurii, al pedagogiei și la solisticii. La acestea se adăugau marile poveri administrative: sinteze, rapoarte, intervenții scrise, dări de seamă, care mi se cereau pe linia organizației de partid. Fiind conștiincioasă și muncitoare, șefii mei m-au găsit întotdeauna bună de exploatat. Atmosfera în institut era de așa natură încât nu puteai să refuzi sau să nu execuți întocmai și la termen ceea ce ți se cerea să faci. Bineînțeles că superiorii își adjuceau munca prestată. Așa m-a găsit noul rector, Petre Brâncuși, când a venit în Conservator. Cu ochiul format pentru „citirea” rapidă și cuprinzătoare a oamenilor, m-a „cumpărat” imediat. A început o lungă

colaborare și un foarte interesant dialog între spiritele noastre care se înțelegeau iute, fără vorbă multă. Astfel am pătruns, aproape fără să-mi dau seama, într-o zonă bine păzită, de privacy, a acestei personalități care era vestită pentru caracterul său retractil, pentru vorbirea eliptică, evazivă, pentru severitate și rigoare. E drept că am beneficiat și eu de cunoștința anterioară pe care o făcuse cu soțul meu în timpul unui voiaj comun la Paris, unde fuseseră trimiși amândoi ca reprezentanți ai Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. Dar soțul nu înlocuiește soția. Maestrul m-a supus, în prealabil, la unele teste, până când m-a adoptat printre colaboratori. Încrederea dânsului, aș vrea să spun aici, nu mi-a adus o poziție mai bună în institut, căci am rămas timp de 26 de ani asistentă universitară, din cauza mizera-bilei, umilitoarei politici de cadre dusă de Elena Ceaușescu, despre care au mai vorbit colegii mei, nici bani nu am avut mai mulți, căci am beneficiat de același salariu modest de asistent. Nu mi-a adus nici alte privilegii materiale sau sociale. Faptul că un conducător te apreciază înseamnă, în definitiv, mai multă muncă, mai mare răspundere, cerință permanentă de a fi disponibil pentru noi și noi sarcini de îndeplinit. Dar pe mine tocmai aceste provocări m-au stimulat și m-au ambiționat. Așa am aflat cât de variate sunt aspectele actului de conducere într-o instituție ca a noastră. Am învățat să concep planuri și proiecte de perspectivă, să descriu fenomenul cultural contemporan, să fac încercări și schițe de istorii ale conservatorului, ale muzicii românești pentru pian, ale școlii noastre instrumentale de la începuturi și până în prezent, să realizez portrete de personalități ale vieții noastre artistice. Sub îndrumarea sa am deprins tehnica de alcătui sinteze la care nici în visele cele mai îndepărtate n-aș fi avut acces, dacă n-aș fi fost obligată să le fac. Am redactat câteva rânduri de programe analitice pentru disciplinele interpretative, am participat la efortul imens de coordonare și armonizare a acestora, efort dirijat de rector,

discret dar foarte riguros. Așa am învățat cum să te prezinți clar și concis în materiale pe care le adresezi în numele instituției la forurile superioare de decizie, că trebuie să fii isteț și inventiv în relațiile cu aceste foruri, am învățat că trebuie să știi să faci concesii mici și de suprafață, ca să aperi conținuturile valoroase ale învățământului. Pot spune, ca martor, că în perioada în care conservatorul a fost sub conducerea sa, acest deziderat s-a putut îndeplini. Mai târziu, a fost mult mai greu. A fost o perioadă de funcționare organizată, logică a institutului, într-un cadru disciplinat și responsabil. Rectorul avea multă răbdare cu aceia dintre colegii noștri care-și manifestau mai liber temperamentul „scenic”.

Obosit, după zile întregi de pertractări și discuții cu acești colegi dificili, îl auzeam șoptind, ca într-o doară: „Ei, ce să facem? Muzicienii se organizează mai greu!”. Nu pot uita tensiunea aproape insuportabilă pe care am îndurat-o timp de o lună la o sesiune de admitere, când am fost secretara comisiei. Am trăit atunci o lună cât într-un an. Dar dansul, care trăia permanent în acest stres și în această răspundere, cum le-o fi suportat? Mă întrebam și nu-mi prea puteam explica, având în vedere și faptul că nu avea o sănătate perfectă. Cu toate acestea, nu lăsa niciodată să se vadă că suferă sau că e obosit până la epuizare. Vremurile nu erau deloc ușoare, mereu apăreau alte constrângeri, alte amenințări cu desființarea, minimalizări, reduceri de fonduri. Situația se deteriora din ce în ce mai mult. Totuși la conservator s-a făcut carte serios, cu stăruință, s-a ținut ștacheta foarte înaltă, fapt dovedit de multe rezultate spectaculoase care s-au obținut pe atunci în context național și internațional.

Aș vrea să mai amintesc aici un aspect. Aceia au fost, din întâmplare, și anii în care fiul său Cristian și-a făcut studiile superioare în conservator. N-a simțit nimeni acest lucru, nu s-au creat situații speciale, favoruri. Și pentru propriul copil,

ca și pentru toți studenții, criteriul de bază era calitatea muncii. Iată de ce Cristian Brâncuși a devenit muzicianul valoros care este astăzi, fiindcă a avut cele mai serioase repere profesionale, a avut un exemplu de abnegație totală în tatăl său, model de cinste, integritate și exigență. Rectorul nostru era exigent în primul rând cu sine și apoi față de cei din jur, începând cu cei dragi. Știu că l-a iubit pe Cristian cu pasiune, iar fiindcă l-a iubit atât de mult și s-a mândrit cu el, i-a cerut foarte mult!

În ceea ce privește munca mea de pianistă, rectorul m-a ajutat în două moduri. Mi-a acordat programe de înregistrări speciale la radio, în acea vreme când mă aflam încă la începuturile afirmării. Atunci, ca și acum, pătrundeai greu sau deloc la Radio, dacă, pe lângă nivelul profesional înalt, nu aveai un ajutor, o recomandare, un cuvânt de sprijin. Venit la locul și la timpul potrivit, acest sprijin valorează aur pentru un artist tânăr. Apoi, în anii de formare ai lui Cristian, maestrul Brâncuși mi-a făcut onoarea să mă propună ca solistă în câteva concerte ale tânărului dirijor. Am să păstrez întotdeauna în suflet aceste colaborări, ca pe momente de referință ale carierei mele. Pe plan muzical, ca și pe plan uman, ne-am înțeles perfect, aproape fără cuvinte. De aceea Cristian este și va fi mereu un frate mai tânăr al meu.

Au trecut câțiva ani, mandatul de rector se apropia de scadență, cifra de școlarizare la conservator scădea și scădea mereu. Într-o dimineață, sunt chemată la rector, la ora 8 punct. Maestrul tocmai venise și când am intrat eu în cabinet, a început să-și așeze cu stăruință servietă pe lângă birou. Aplecându-se în repetate rânduri după servietă, mi-a spus în șoaptă, eliptic și esopic, cum îi era stilul, că erau niște propuneri pentru Liceul «Enescu», că sunt trei candidați, dar Coman e propunerea de bază ... Am încremenit, când am înțeles. Trebuia să merg și să preiau direcția liceului de muzică și coregrafie, un mamut cu 2.500 de elevi, 305 cadre didactice, două sedii și trei școli, două directoare, care se

luptau în război de moarte, între ele. M-am dus, ce era să fac. „Încercăm, mi-a spus tot în șoaptă. Dacă nu merge, nu-i nimic, te întorci!” Am rămas cu norma la conservator și cu munca de director la liceu, printr-un aranjament personal între rector și conducerea Ministerului Învățământului, „Acolo e haos, mai facem o ultimă încercare înainte de a-i desființa!” mi-a spus domnul Aurelian Bondrea, generalul de cadre de la minister. Am rezistat acolo 6 ani și jumătate. Din pragul desființării, liceul «George Enescu» a devenit în scurtă vreme unitatea de elită a învățământului preuniversitar artistic din România. Nu e meritul meu decât într-o anumită măsură. Dar a fost o experiență care mi-a marcat viața, deopotrivă fascinantă și cutremurătoare. I-o datorez maestrului Brâncuși în totalitate și-i mulțumesc că mi-a prilejuit-o. După aceea am înțeles foarte multe din gesturile sale pe jumătate explicate, pe jumătate umbrite. Mi-a rămas în amintire ca un om dârz, modest, frământat de grijile și răspunderile pentru întreaga breaslă pe care a slujit-o cu dăruire totală, având puterea să treacă peste cortegiul de infidelități, nerecunoștințe, nemulțumiri, orgolii rănite dezvoltate de multe personalități sensibile și suprasensibile din lumea noastră muzicală. Dânsul a fost totodată un „paratrăsnet” și amortizor pentru loviturile care veneau mereu de sus, de la aparatul de partid și de stat pe capul muzicienilor și al formatorilor de artiști. Fiind de o corectitudine proverbială, lucra extrem de meticulos asupra textelor, fusese directorul Editurii Muzicale, unde-și exersase răbdarea și acribia corecturii de materiale scrise. Avea o putere de muncă fantastică, punându-i în dificultate adesea pe colaboratori, dovedea voință fermă, perseverență și pasiune în realizarea țelurilor propuse care erau întotdeauna mari, de perspectivă, generoase pentru cultura românească. L-am cunoscut ca pe un model de devotament față de familie și față de valorile morale tradiționale. A avut o aptitudine nativă de a sesiza talentul, înzestrarea autentică pentru artă,

acolo unde le găsea le sprijinea cu tot ce-i stătea în putere. A fost o natură muzicală, poate că puțină lume cunoaște acest dar pe care-l ascundea cu multă timiditate. Am acompaniat un cor de copii. Corul radio, care a interpretat un cântecel compus de dânsul, plin de sensibilitate, de candoare, de simplitate, pe versurile scrise de soțul meu, Nicolae Coman. Nu am cunoștință de alte asemenea manifestări ale talentului său creator, dar nu e exclus să mai existe. Iată, colegul meu Oprea îmi confirmă că există.

Aș dori acum să mai creionez câteva din trăsăturile personalității sale. Probabil, suferințele multiple, probabil, experiențele prin care fusese nevoit să treacă fostul copil de la țară, venit în capitală singur și fără sprijin, probabil presiunile permanente la care era supus de sistem, ca exponent și factor de execuție al acestuia, probabil că toate acestea la un loc îi dăduseră un aer crispat, reținut, mefient. Dacă reușeai să treci de acest înveliș protector, care era ca un fel de coajă tare, găseai în sufletul său înțelegere omenească, tact, dorință de a ajuta și mai ales - foarte important - grija de a nu face rău. Eu, care cred că am trecut de coaja dură, am perceput o bogată rezervă de sensibilitate și tandrețe, o fire ghidușă, pusă pe șotii, candoare, curățenie sufletească. N-aș vrea să-mi idealizez personajul, căci rectorul nostru avea câteodată și hachițe, uneori nervozități (justificate, de altfel), alteori era poate sumbru, poate amenințător. Cu mine n-a fost niciodată așa. Cred că m-ar fi durut dac-ar fi fost, fiindcă m-am simțit întotdeauna puternic atașată de dânsul, păstrând mereu distanța respectuoasă care se impunea.

Cam acestea ar fi cele mai importante dintre aspectele bogatei activități a profesorului Petre Brâncuși, aspecte pe care le cunosc și asupra cărora pot depune mărturie directă. Astfel l-am cunoscut, iar prin datele acumulate pot afirma că într-o perioadă extrem de complicată și de grea pentru cultura din România, domnia sa a făcut tot ce i-a stat în putință, pentru progresul acesteia și pentru protejarea

creatorilor adevărați din domeniul nostru muzical. Vă mulțumesc (aplauze).

Prof. univ. dr. Lavinia COMAN

București, 21 mai 2005

* * *

- Da. Sunt lucruri foarte frumoase. Pe mine m-ați emoționat. Aveți și un talent de scriitor și probabil că aceste momente din viața profesorului univ. dr. Petre Brâncuși au contribuit în momentele grele în care lumea nu știa, colegii nu-l vedeau. Dânsul se interioriza ... Au contribuit la agravarea stării de sănătate. Pentru că niciodată nu poți să știi ce este în sufletul unui om și, fiind într-o postură de conducător, nu poți să te exteriorizezi. Mai păstrezi și pentru tine și viața are grija ca - câte un pas, câte un pas - să cedezi.

Pot să vă spun că aici, în prezidiu, îl am pe colegul meu prof. dr. Gheorghe Gorun, și poate că nu este întâmplător faptul că profesorul Petre Brâncuși s-a școlit la Colegiul - Liceul Pedagogic pe atunci, Colegiul Național «Spiru Haret» de astăzi.

Vreau să vă spun cu sinceritate că, ascultând comunicările invitaților noștri de astăzi, mi-am dat seama că există o asemănare între cei doi. Foarte mare, foarte mare. Și nu glumesc. Colegul meu a avut copiii elevi la liceul pe care îl conduce de ani buni. Și le-a cerut foarte mult și niciodată nu s-a știut că sunt copiii profesorului Gorun. Și de aici am tras concluzia că există o asemănare între cei doi. Da. Și probabil, că peste ani o să avem ocazia să participăm la simpozioane - cei care vin după noi, copiii... (aplauze)

* * *

- Mulțumesc foarte mult și ai continuat pe același registru muzical și dactilologic, început de distinșii noștri universitari, oaspeții de astăzi - subliniază prof. Gheorghe Gorun cu șarm.

Onorată asistență, iubiți invitați, sunt foarte bucuroși să particip la această întâmplare pe care dumneavoastră ați creat-o și pe care o întrețineți cu mare talent și cu mare aplomb. Pentru că, spunea colega mea, domnul prof. univ. Petre Brâncuși a învățat la Școala Normală «Spiru Haret» din Târgu-Jiu,

Ascultând toate comunicările care se centrează, cele de astăzi se centrează pe cel mai important capitol din activitatea unui om deosebit, acela de a fi lider, de a fi șef, cu alte cuvinte. Mie nu-mi place cuvântul „conducător”. Este de origine extremistă, e de stânga, mai cu seamă de dreapta, extremă, dar și de stânga extremă....Și nu l-au prezentat, practic, pe domnul profesor universitar...Iertați-mă că îi spun „domnul”. Nu este nici o impietate, dimpotrivă, așa, ca fiind într-adevăr un lider excepțional. Un șef de orchestră, în sens mare de tot. Poate vreți de instituție sau de structuri instituționale și organizaționale deosebite. Și atunci, automat, am găsit răspunsul. Petre Brâncuși a fost un asemenea lider, pentru că a făcut opt ani de școală pedagogică. A studiat într-o școală care l-a învățat să fie așa. Eu nu vreau deloc să știrbesc din calitățile pedagogice ale distinșilor mei colegi, profesori universitari, așa, dar cu siguranță, fostul domniilor lor șef a avut aceste aptitudini speciale pentru că a făcut o asemenea școală.

Fac o paranteză. Eu am făcut la Cluj-Napoca Facultatea de Istorie și Facultatea de Drept. Profesorii mei de istorie, de la Facultatea de Istorie și Filozofie - este domnul prof. Drondoe aici, nu a fost profesorul meu - ne tratau pe studenții domniilor lor ca egali, colegi, ucenicii care vor să

învețe. Pentru că aveau o temeinică pregătire pedagogică, cum o avea și Petre Brâncuși. Profesorii mei de la Facultatea de Drept ne priveau ca pe potențiali infractori. Aproape tot timpul aceasta era atitudinea. Și aveam profesori străluciți, inclusiv din Gorj. Și la sfârșitul facultății, la o masă, acolo, le-am spus: „Domnilor profesori, îmi pare rău că trebuie să vă spun. Dumneavoastră nu știți să fiți profesori!” La cei de la Facultatea de Drept.

Profesoara mea, îndrumătoare de lucrare, doamna Lucica Moldovan a rămas siderată, speriată. Era Matei Basarab - președinte de comisie și evident că a intervenit. A spus: „Da, domnul profesor este profesor. A făcut altă facultate. Lucrează. Și cred că este bine să învățăm de la domnia sa ...”. Și atunci s-a aplanat conflictul. Eu închid paranteza asta.

Deci, am găsit răspunsul pentru aceste calități deosebite pe care le-a avut Petre Brâncuși. Faptul că a studiat acolo. Din toți cei care au vorbit, excepțional au vorbit, așa, eu sunt singurul care nu l-am cunoscut pe prof. universitar, omul multilateral - nu greșesc deloc când spun așa - deci nu e deloc clișeu. Sau să renunțăm la a respinge anumite concepte, noțiuni, pentru că au devenit odată clișee și s-au încadrat în limba de lemn. E bine să ne ferim de limba de lemn, dar cuvintele sunt cuvinte. Eu sunt singurul care nu l-am cunoscut direct. Eu l-am cunoscut mijlocit. Iată, îl cunosc prin ceea ce am spus acum trei ani, au spus acum doi ani, spunem acum ... Spun oamenii care l-au cunoscut în mod direct.

În calitatea mea de specialist în istorie recentă, e domeniul meu de cercetare, ce au prezentat colegii, colaboratorii domnului Petre Brâncuși, este foarte, foarte important.

Pentru că istoria recentă se bazează, în principal, pe mărturiile martorilor. Pe mărturiile celor care au cunoscut personalitatea, personajul, evenimentul, locul, omul etc., etc. De aceea cred că anul viitor sau până anul viitor aș putea să

scriu, să fac o cercetare științifică, nu de foarte mare amploare, pe baza a ceea ce s-a spus și s-a scris despre prof. univ. Petre Brâncuși, care să aibă și această calitate de cercetare științifică venită de la un cercetător în domeniul istoriei recente.

L-am cunoscut, mijlocit deci, pe prof. univ. Petre Brâncuși într-o foarte largă ipostază. Cea mai importantă este aceea de creator de școală. Așa am perceput din toate comunicările prezentate astăzi și din cele pe care le-am ascultat data trecută și le-am citit în volumul apărut prin grija deosebită a doi bărbați aflați aici, unul în stânga mea, unul în dreapta mea, domnul prof. univ. Cristian Brâncuși și domnul inginer Titu Pânișoară - un creator de școală. Lucru extraordinar, că a fost un creator de școală. A fost în egală măsură un mare profesor, deci un mare profesionist Petre Brâncuși, iarăși din ceea ce spun oamenii care au lucrat cu domnia sa. În al treilea rând, un om aflat în arenă, un om aflat în cetate cu alte cuvinte. Pentru că cetatea de la Casa Radio, unde a lucrat atâta vreme, nu a făcut altceva decât să iradieze către toate colțurile unde a cercetat domnul profesor acum 23 de ani și revine acum cu mare plăcere (se referă la prof. Gheorghe Oprea - n.n.), spune domnia sa - către toate colțurile României: cultură. Nu numai cultură muzicală și mai ales educație în acest domeniu, pentru frumos. Pentru ceea ce trebuie să avem cu prisosință.

Mai pricep, de asemenea, și nu contest nici într-un fel, că domnul prof. univ. Petre Brâncuși a fost un mare reper moral și rămâne un mare reper moral. Exemplele sunt concludente în această direcție, cele prezentate de doamna profesoară sunt deosebit de pertinente și de valoroase.

De aceea nu o să lungesc mult vorba, să spun că m-au încântat toate comunicările, dar m-a mișcat în mod deosebit cea prezentată de doamna profesoară, care ați fost și studenta domnului profesor ... Nu, n-ați fost studentă ...

- Secretară ...

- Am priceput că ați fost secretara ... M-a impresionat cu totul și cu totul special. Dacă un om care a colaborat atâția ani din postura de mână dreaptă, că practic a fost mână dreapta a rectorului - vorbește așa despre fostul domniei sale șef - este un lucru extraordinar. Și iată, e firesc. Două caractere, două repere morale, două ... un șef suprem care putea s-o zdrobească oricând, mai ales că era vremea când putea să zdrobească pe oricine, rămâne cu imagine de icoană pentru principalul ei colaborator.

Este încântător și sunt absolut mișcat de această comunicare. Am ascultat cu mare atenție, cu ... - cum să zic - și cu emoție ce s-a spus aici. Este, într-adevăr, extraordinar de frumos! Iar, într-adevăr, domnul prof. univ. Cristian Brâncuși dovedește o extraordinar de mare modestie, o educație aleasă și un simț al prieteniei, cu totul și cu totul specială. Și bănuiesc că de la părintele său a învățat și să simtă oamenii la prima întâmplare, la primul contact. Fiul meu nu prea a învățat. Și Petre Brâncuși a fost, evident, și oricine, este omul epocii lui, vremii lui. Nu putem să-l judecăm în alt context. Trebuie să-l judecăm în epocă și în relație cu cine sunt colaboratorii lui principali.

Cristian Brâncuși - iertați-mă, domnule profesor că vă spun așa - este cum este pentru că aceea este zestrea genetică, până la urmă. Alții, așa numiții Beizadea sau cum se mai cheamă, nu din pricină că societatea este mai liberă acum ... Se poartă așa și profită de statutul părinților lor. Nu de aia. Pentru că aia este zestrea genetică, adică una proastă. Una nenormală, una neomenească. Închei.

Vă mulțumesc că m-ați ascultat. Vă mulțumesc că m-ați invitat. Vă mulțumesc că mă socotiți prietenul dumneavoastră și ...vă mulțumesc! (aplauze)

* * *

- Dacă dintre dumneavoastră, dintre participanții la simpozion, din sală, dorește cineva să ia cuvântul ... Domnul profesor Marin Colțan ...

* * *

- Vreau să accentuez ceea ce s-a spus aici. Și anume faptul că Petre Brâncuși era un om exigent. În '47-'48, eu am fost elev al Școlii Normale - așa îi zicea pe vremea aceea, în clasa întâi. În '48 am plecat la țară, că s-au înființat gimnaziile unice, și am continuat clasa a VI-a. În clasa întâi, în fața sălii unde învățam noi, Petre Brâncuși conducea fanfara școlii. Era enorm de exigent. Relua măcar două, trei măsuri de nu știu câte ori. Și iar: „Nu-! bine! ... Nu-i bine! ...”. Și era elev. „Nu este bine! Încă o dată! ...Și încă o dată... Încă o dată.... Încă o dată

O treabă hazlie. Vă rog să mă iertați, că am mai spus cândva treaba asta. Era chiar pe colțul școlii ... Cine știe Școala Normală, lângă bibliotecă. Eu, elev extern, la zece ani, în clasa întâi. Cum să mă mai duc eu, că noi nu aveam voie să trecem prin holul școlii. Nuuu... Doamne păzește! Să ocolesc nu știu cât, să mă duc la gazda mea. Și în timp ce Petre Brâncuși era supărat foc, ce fac? Neavând de lucru, vreau s-o iau pe scurtătură. Și escaladez fereastra clasei. Era doar un metru, un metru și ceva. Atât mi-a trebuit. M-a observat. „Ia vino încoace, măi”. Noi, pe vremea aceea, elevii de clasele mici salutăm, ridicăm chipiul, spunem: „Bună ziua, domnule elev!” La toți elevii mai mari decât noi. Toți elevii mai mari decât noi mergeau la profesorii noștri și: „Uite ce a făcut!”

Era timpul, când în oraș, dacă făceai o boacănă - se întâmpla rar, dacă se întâmpla - aveai numărul matricol pe mână și imediat directorul era informat. Era o disciplină deosebită. După ora - așa nouă seara, noi nu mai aveam voie în oraș. Indiferent. Eram intern, extern, asta era disciplina.

„Ia vino încoace, măi!”. Era supărat, săracul. Păi nu-i ieșea ... ceea ce tot repeta acolo. „Mă, la tăică-to, acasă, pe unde ieși? Pe fereastră?” Nu vă mai spun ce a urmat ... Am plecat, m-am dus ... El a rămas să-și reia acele măsuri la care insista, insista, insista. Deci, era un om de o exigență deosebită. Nu urmărea ... Nu cred ... Am discutat și cu multă lume după aceea. Nu urmărea ca el să iese în evidență cu ceva. Urmărea perfecțiunea. Și era, repet, elev. De pe atunci, Petre Brâncuși era acela care, văd că s-a conturat și astăzi în comunicarea dumneavoastră. Vă mulțumesc! (aplauze)

* * *

- Dăm cuvântul domnului prof. univ. Grigore Drondoe, prezintă în continuare Doina Chesnoiu.

* * *

- Doamnelor și domnișoarelor, onorată asistență. Să vorbești liber, într-un astfel de conclav spiritual, este greu. Mie îmi este aproape imposibil, deși obișnuit să vorbesc liber. De aceea o să vă cer îngăduința să spun câteva cuvinte scrise, despre omul pe care acum îl comemorăm și despre a cărui viață ideatică ne place să vorbim și pe care ne place s-o notăm cu majuscule.

Întâmplarea face să-l fi cunoscut, nu foarte bine, ci bine, pe Petre Brâncuși, cu care, întâmplător, am stat și la masă, la o întâlnire a «Fiilor Gorjului», pe vremea când județul nostru îl diriguia Gavrilescu. Și mai apoi, eu predând la Conservatorul din Cluj «Cursuri de istoria filosofiei contemporane», întâmplător, la Liviu Comes, în birou - pe vremea aceea rectorul Conservatorului din Cluj - l-am întâlnit pe Petre Brâncuși și, sincer vă spun, m-am bucurat, fiind și eu oltean, fiind și eu gorjean, pripășit însă - cum se spunea de către domnul prof. Gheorghe Gorun - pripășit de

ani mulți, de ani buni, pe plaiurile Clujului și ale Ardealului.

Nu voi vorbi însă despre Petre Brâncuși ca persoană particulară. Eu voi vorbi despre Petre Brâncuși ca rector, ca dascăl al Conservatorului din București. Voi vorbi despre viața ideatică, despre dimensiunile ideatice ale acestui mare cărturar, ale acestui mare savant, care a lăsat României, poate vieții muzicale universale o operă profundă, o operă care niciodată nu va fi perisabilă. O operă care va fi întotdeauna un memento. Pentru cei care se apleacă mai mult sau mai puțin scrupulos, mai mult sau mai puțin cu acribie - s-a tot folosit termenul aici. Oricum, Petre Brâncuși rămâne în conclavul spiritual românesc ca o personalitate de mare anvergură intelectuală, o personalitate de o scrupulozitate științifică demnă de toată lauda. Și, poate că o să mă iertați, vă spune acest lucru nu un specialist în muzicologie, nu un muzician, ci un om căruia îi place muzica.

Aș vrea să spun, pentru că tot sunt aici atâția copii, atâția elevi, că pe vremea când și eu eram elev a trebuit să învăț să cânt la mandolină. Pentru că era o masă în plus. În anii '40 era o foame cumplită în această țară. Și, ca urmare, pentru a avea o masă în plus, într-o sâmbătă sau într-o duminică m-am apucat să învăț să cânt la mandolină. Și am învățat. Pentru că ne duceam sâmbătă seara și duminică la prânz să cântăm - nu la discotecă, ci la bal, așa se numeau pe vremea aceea - la serate ale muncitorilor, la serate ale elevilor, la serate ale studenților. Și, ca urmare, primeam una sau două mese - îmi cer scuze pentru termen - de-a moaca!

Plusând gazetărește, accept la începutul acestei abreviate intervenții convingerea elevată, profundă și fecundă, nimerit formulată de Vasile Conta. „Muzica - spunea Conta - răscolește toate sentimentele și, ca după o furtună, sufletul liniștindu-se, devine mai bun, mai îngăduitor, mai nobil!”.

Aceste cuvinte ale lui Conta, și el provenit dintr-o comună, dintr-un sat din județul Neamț, ca și Petre Brâncuși, provenit de aici, de la Brădiceni, județul Gorj, aceste cuvinte

răscolesc, brăzdează tot ce ne-a rămas de la Petre Brâncuși.

Petre Brâncuși este pentru mine cunoscut ca un mare istoric al muzicii românești, ca un mare istoric al muzicii universale, ca un mare eseist, ca un domn - s-a mai folosit termenul - DOMN cu majuscule, care ne-a învățat că muzica conduce la facerea omului OM. Probabil, sunt aici și critici literari, în sală. Probabil că nici un gen de artă nu te lasă mut precum muzica. După un mare concert muzical, nu ai cuvinte. Uneori nici nu ști cum te cheamă. Fiindcă, muzica este - cum spunea Aristotel, ca practica - muzica este purificatoare. Muzica răscolește în om binele și frumosul. Demonstrează joncțiunea dintre bine și frumos. Demonstrează joncțiunea dintre sfințenie și pioșenie, fiindcă el, Petre Brâncuși, pledând pentru școală, toată lumea știe - nu a lăsat niciodată în condiții vitrege, niciodată nu a lăsat afară școala și muzica bisericească. Convins fiind, el, Petre Brâncuși, muzicologul, că atât biserica - biserica adevărată - cât și muzica bisericească, au acest dar de a-l face pe om mai om. De a-l face pe om înțelept. De a-l face pe om capabil să înțeleagă ce este valoarea, ce este axiologia, ce este antropologia, în general, antropologia muzicală, în special. De aceea mi se pare mie că atunci, când zici George Uscătescu, trebuie să zici și Petre Brâncuși. Alături de George Uscătescu - și el, mi se pare absolvent al Școlii Normale din Târgu- Jiu sau al Liceului «Tudor» - vorbesc de Uscătescu, și el, Uscătescu, o personalitate nu a României, ci a lumii, o personalitate care, din punctul meu de vedere, cel puțin pentru cartea «Procesul umanismului», ar trebui să aibă în Târgu-Jiu barim o stradă care să-i poarte numele, barim o școală care să se numească «George Uscătescu».

Din punctul meu de vedere, Petre Brâncuși este o personalitate, este o adevărată personalitate contemporană, care a înțeles mai bine decât oricine. Cred chiar mai bine decât Uscătescu. A înțeles cum se interferează axiologia cu antropologia. În ce măsură axiologia - teoria valorilor -

conduce la antropologie. În ce măsură antropologia este substanța în care și prin care se obiectivează și se conștientizează valorile. Valori precum binele, valori precum frumosul, înțelepciunea, închinăciunea sunt toate valori care se obiectivează prin om. Se obiectivează antropologic.

Eu cred că Petre Brâncuși a demonstrat, încă o dată, umanității ceea ce spunea Michele: „Omul este propriul său Prometeu”. Petre Brâncuși, prin opera sa, va intra fără discuție și este în sistemul de valori european, în sistemul de valori al României. Petre Brâncuși este personalitatea după care sau în jurul căreia ar trebui să roiască alte personalități. El a fost un antinomic. El a pus întotdeauna în antiteză binele și răul, frumosul și urâtul, El a pus întotdeauna în antiteză înălțimea umană și nimicnicia omului. Mulțumesc pentru atenție! (aplauze)

* * *

- Nu m-am pregătit să vorbesc ..., se scuză prof. dr. Ion Popescu Brădiceni. Dar ... școlarul care am fost, la Școala nr. 5 de peste pod, am învățat muzica de pe manualul scris de Petre Brâncuși. Aș putea spune că pentru mine, atât cât reprezintă astăzi, mult sau puțin, vor hotărî alții, la început a fost Petre Brâncuși.

Firește că emoția mă încearcă, pentru că am avut marea șansă a vieții mele de a mă intersecta cu acest mare om pentru mine încă din începuturile formării mele intelectuale și afective.

Petre Brâncuși m-a ajutat să învăț Bucureștiul cu piciorul sau cu pașii. Și, mergând la o farmacie sau la un spital, de pildă la Clinica «Cantacuzino», unde am fost recomandat unui mare medic Miloșescu - pentru a putea fi eu însumi tratat de o boală foarte grea, îmi spunea că „în ritmul pașilor realizez că muzica este înainte de toate. Că ea înseamnă ritm interior, dar să nu uităm, acest ritm interior este racordul

nostru la un ritm astral”.

Realizam mai târziu, când i-am îngrijit un serial despre Istoria muzicii universale, în ziarul «Gorjeanul», timp de peste douăzeci de episoade. Din păcate, stingerea - consider prematură, a domniei sale - a întrerupt tipărirea acestei remarcabile istorii a muzicii de la Orfeu, de la traci, până în zilele noastre. Iată, îmi amintesc perfect, pentru că îmi aduc aminte, atunci, am creionat și un portret al lui Petre Brâncuși, în același ziar, care găzduia respectivul material, discutat îndelung, în fiecare vară atunci când venea aici, în Târgu-Jiu, împreună cu familia. Și am decis împreună ce, cum, cât să se întindă acel material, subtitlurile ș.a.m.d., dându-mi seama cât de atent, cât de exigent era în orice gest editorial pe care îl întreprindea sau la care era părtaș.

În aceeași ordine de idei, vizitându-l în București, acolo, în Floreasca, la etajul doi pare-mi-se, dacă nu mă înșel.

- Trei. .. , îl completează Cristian Brâncuși.

- Trei, așa... Intram într-o remarcabilă anticameră... Era un interior foarte plăcut, tulburător, emoțional, trădând acel cult țărănesc, un fel de muzeu, dacă vreți, care reprezenta trecutul domniei sale, copilăria foarte grea, chinuită, încercată, de la Brădiceni.

Încercând să-mi păstrez coerența amintirilor, știu de la bunica mea că în vara aceea, într-o vară cumplită, iată, cei trei frați Brâncuși făcuseră o râie. Și au trebuit spălați, efectiv, de bunica mea, cu leșie și cu o perie de aceea groaznică ... Așa. Mă rog, copiii au scăpat în cele din urmă și au plecat care încotro. Unul în Târgu-Jiu, doi în București, unde firește că s-au realizat ca autentice și remarcabile personalități ale vieții intelectuale târgujiene. Unul procuror și, în București, unul muzicolog, iar celălalt un strălucit director de întreprindere și specialist inginer.

Revenind la Petre Brâncuși, vreau să vă spun că nu atât, citindu-i paginile de care am putut beneficia, cât rememorându-mi convorbirile avute, vreau să vă spun că

avea un mare respect pen-tru tot ce înseamnă hermeneutica sintaxei în muzică. Dacă vrei, hermeneutica culturii muzicale. Nu întâmplător se reîntorsese la traci, la Orfeu sau la Musaios, dacă vrei. Pentru că el spunea că nu poți să vorbești despre un lucru dacă nu-i cunoști originea. Și foarte bine făcea că acorda în studiile sale acest cult unei asemenea dimensiuni.

Arta este mijlocul, opera înseamnă transfigurare a realului către transparența sacrului. Eu am redus într-o propoziție o discuție în jurul unei diplome cu care se mândrea, de academician al unei academii italiene, pentru care suferise atunci - să zic așa stringența sau șurubul epocii comuniste. A avut mari necazuri pentru această „nefericită” recunoaștere europeană: zic în ghilimele nefericită, în regimul comunist, a valorii domniei sale, deci, în Italia. Am văzut această diplomă. Îmi aduc aminte că l-am felicitat și, iată, acum, putem vorbi deschis și de această recunoaștere a valorii sale internaționale.

Îmi zicea: „Grăbește-te încet! Așează-te și apoi rostește adevărul, dacă ai de spus un adevăr!”. De unde vine această nouă afirmație? De la faptul că, student fiind, în anul întâi la universitate, m-a însoțit într-o după amiază la revista «Luceafărul», unde m-a prezentat unui scriitor și unui secretar de redacție admirabil Theodor Balș. Atunci, am stat împreună aproape patruzeci de minute, toți trei, discutând despre literatură, despre poezie. Theodor Balș mi-a văzut niște versuri, șapte, opt, zece poeme. A reținut două, trei. Firește, nu au apărut niciodată, pentru că, realizez eu acum, poemele erau încă modeste și, firește, Petre Brâncuși și Theodor Balș aveau dreptate și le dau și acum dreptate. M-am grăbit încet, ascultându-l și într-un alt sens, în acela de a regăsi gustul pentru cercetare și de a-mi, să zic așa, autocenzura acest gust al aventurii poetice, sfătuindu-mă să-i dau o altă cale. Și anume și calea aceasta a cercetărilor sau așa numitele studii aprofundate și fundamentale. Pentru că

Petre Brâncuși a aparținut acestui domeniu, pe care îl zic eu - academic și savant.

Dacă ar fi să vorbesc despre omul Petre Brâncuși, iarăși pot să vă spun că l-am cunoscut foarte, foarte de aproape, între atâtea rânduri asistând, dar ne jucând, la niște savuroase partide de poker, dacă vreți, în care zicea Petre Brâncuși - iată și pokerul are interes în regimul ceaușist: „Trebuie să pierzi întotdeauna o sută de lei cu prietenii, dar nu mai mult, pentru că atunci devine viciu”. Sau, dacă luam masa dimineața, și o luam tot acolo, în Floreasca, să zicem, puneam un ou la capac, în tigaie, îmi zicea: „Nu-l mânca cu furculița, nepoate! Îți bați joc! Oul se mănâncă așa, ca la noi la țară. Să muiem cu degetul pâinea sau mămăliga exact în oul acela”.

Această secvență, dacă vreți, trădează, iubiți ascultători, acel cult al lui Petre Brâncuși, iată, această așezare a profilului său, moral și spiritual, în regimul transparenței. Deci, dincolo de acea - cum s-a zis - coajă tare, așa, se află, iată, un om de o profundă moralitate - Petre Brâncuși. N-avea Petre Brâncuși relații? Oo ... Avea imense! Dar am fost împreună să cumpărăm două conserve și doi litri de lapte în București și am stat la o coadă de două ore și ceva, liniștiți, frumos așezați acolo, ca să cumpărăm acele produse. Sunt convins că Petre Brâncuși putea să scoată o legitimație de academician sau, eu știu, de ce altceva. Și sigur că putea. Și eu am zis: „De ce nu ... ?” Și a zis:

„Trebuie să respectăm, să respectăm apropiații, oamenii. Toți avem probleme. Toți ne grăbim. Dar, iată, trebuie să facem acest gest ... ”.

Același om, Petre Brâncuși, în raporturile cu studenții, era de un comportament remarcabil. Discutam cu Florin Berculescu, serile, acasă, sub bolta lui de viță de vie, despre ajutorul pe care i l-a acordat Petre Brâncuși în formarea sa de muzician și de compozitor.

Am vorbit, pentru că, rememorând aceste lucruri, emoția

- să zic așa - m-a îndemnat să intru, neanunțat, firește, în această serie de evocări ale unui mare om și ale unui mare intelectual, de al cărui rafinament și de a cărui inteligență și de a cărui bucurie, de a vorbi despre artă și despre cultură, mi-a fost dat să am parte.

Mă văd obligat acum, astăzi, văzând cât de încărcat pot să fiu sufletește și spiritual, de figura acestui maestru tutelar, deci al formării mele, pentru că, efectiv, acesta este purul adevăr. Dacă vreți, și în planul fizic, biologic, și în planul intelectual, mă văd, iată, obligat să-mi transcriu aceste rânduri pe câteva foi de hârtie și a le da publicității într-una din revistele de cultură de aici sau din altă parte. Mulțumesc. (aplauze)

* * *

- Dau cuvântul domnului urmaș al prof. univ. dr. muzicolog Petre Brâncuși, profesorului univ. Cristian Brâncuși. .. , anunță în continuare prof. Doina Chesnoiu.

- Da. Mulțumesc, mulțumesc ... Mărturisesc încă o dată că nu am talentul și nici experiența de orator. Sunt obișnuit să mă exprim, mai degrabă, prin gesturi sau prin paginile lucrărilor de compoziție.

În consecință, mi-am notat câteva din gânduri, câteva idei care, în contextul celor spuse aici - lucruri care m-au mișcat până la lacrimi - nu fac decât să confirme, în parte, cele spuse de dumneavoastră sau să completeze anumite aspecte, vizavi de cel care a fost Petre Brâncuși...

* * *

Petre Brâncuși, rector al Conservatorului de Muzică «Ciprian Porumbescu» din București - 1972-1981

În ultimele circa două luni am petrecut ore multe în arhiva Universității Naționale de Muzică din București, căutând date despre activitatea tatălui meu din perioada 1972-1981, când a fost rector al acestei instituții, la vremea respectivă Conservatorul de muzică «Ciprian Porumbescu». Mă interesau, dincolo de aspectele sentimentale, soluțiile concrete pe care le-a găsit și le-a aplicat în condițiile de atunci, când documentele și directivele de partid, preluate de toate instituțiile statului, prin urmare, și de Ministerul Învățământului, erau literă de lege. Tata a venit la conducerea Conservatorului după mai multe etape importante din viața lui, dintre care două se detașează evident: perioada în care a fost activist la secția de cultură și artă a C.C., 1964-1968, și cei patru ani de conducere a departamentului muzical din Radiodifuziunea Română, 1968-1972. În primăvara aceluși an, 1972, activitatea departamentului respectiva a fost aspru criticat (ne aflăm după celebrele Teze din iulie 1971, când întreg sistemul de propagandă se reorientează) pentru liberalismul de care dădea dovadă, pentru deschiderea culturală către occident, tata asumându-și întreaga responsabilitate. În luările de poziție oficiale, din perioada actuală, tatei i se reproșează faptul că a aplicat, în calitate de rector, documentele de partid de la acea dată, repet, obligatorii pentru orice conducător de instituție, spre deosebire de perioada anterioară, dominată de celebrul profesor de teoria muzicii, Victor Giuleanu, perioadă văzută astăzi într-o culoare trandafirie. Alegerea tatălui meu, ca rector al Conservatorului bucureștean, s-a făcut pe fondul unor dispute imense în rândul profesorilor. Îmi amintesc de ședințe, am intrat în Conservator în 1970, la care am

participat în calitate de reprezentant al anului meu de studii, întruniri care începeau, de regulă, la ora 17 și se terminau în zori, din care noi, ca studenți, nu înțelegeam prea multe, dar eram contrariați de starea de spirit din rândul cadrelor didactice. Desigur, nu doresc să aduc vreo critică, este datoria altora să cerceteze cu atenție și să prezinte adevărul așa cum a fost. Ca o primă remarcă, prin venirea lui Petre Brâncuși ca rector, certurile au încetat ca prin farmec. În ceea ce privește aplicarea directivelor, tata a preluat o situație deja existentă, după cum o dovedește, între altele, planul de măsuri al decanatului facultății de compoziție și muzicologie pe anul universitar 1971-1972, unde se fac referiri directe și concrete la cuvântările șefului statului de atunci și la măsurile ce trebuiau luate pe diversele paliere ale acestei instituții. Evident, există nenumărate alte exemple din acest caz. În luna mai 1972, adică la numai câteva zile după ce a fost instalat ca rector, tata a cerut o situație privind vârsta profesorilor, baremul stabilit fiind la 40 de ani. El, însuși, având la acea dată 44 de ani. Era clară intenția lui de a se sprijini în activitate, la fel ca la Radio, pe tineri, mizând pe energia și creativitatea lor. Ședințele consiliului pe institut și ale biroului de conducere al Conservatorului, din septembrie, același an, pun accentul pe revizuirea și aducerea la zi a programelor analitice, pe redactarea (pt. că erau materii la care se preda la întâmplare), completarea și tipărirea cursurilor. În același timp, se subliniază inițiativa tatălui meu ca fiecare cadru didactic să aibă un curs propriu pentru stimularea competiției, a unei concurențe constructive în rândul profesorilor, propunere primită cu ostilitate de veterani, de cei cu nume grele în pedagogia muzicală din institut. După cum au evoluat lucrurile, în timp, ideea tatălui meu a fost pusă în aplicare și s-a dovedit benefică procesului de învățământ. Tot atunci, septembrie 1972, se reia o propunere mai veche, aceea de a se imprima examenele de admitere la facultatea instrumentală, pentru eliminarea

oricăror suspiciuni de fraude. Se instituie măsura analizei periodice, pe toate treptele, a programelor analitice și a cursurilor, cu mențiunea expresă de introducere în studiu a celor mai noi și reprezentative lucrări instrumentale, camerale, corale, orchestrale, muzicologice etc., din creația muzicală românească aflată într-o puternică efervescentă. Se alcătuiesc proiecte cu termene exacte în toate sectoarele de activitate ale institutului, de la nivelul facultăților, la catedre și cabinetele de lucru. Se organizează sesiuni științifice în care sunt angrenați deopotrivă profesori și studenți, este reconsiderată activitatea de cercetare folclorică și practică în producție, cu concerte studențești în Conservator, în București și în întreaga țară. Am avut ocazia să parcurg programele analitice ale mai multor cursuri pe perioada 1972-1980 și am constatat că materiile de bază: teoria, armonia, contrapunctul, formele muzicale, folclorul, toate instrumentele, canto etc., erau impecabil gândite și nu conțineau decât probleme specifice. Problemele ideologice reprezentau cupola sub care se desfășura o activitate deosebit de profesională. Iată cum arăta, bunăoară, stagiunea de concerte 1973-1974 a Conservatorului, dedicată celei de-a XXX-a aniversări a Eliberării Patriei: 28 septembrie, concert festiv de deschidere a stagiunii - G. Enescu - Rapsodia 1, Paul Constantinescu - Concertul pentru pian și orchestră, apoi Corul Madrigal, dirijat de Marin Constantin, cu un program de muzică corală preclasică și românească. 8 și 15 octombrie, programe integrale Antonio Vivaldi, 22 octombrie - muzica preclasică de virtuozitate - Corelli, Tartini, Vivaldi, 29 octombrie, corul Madrigal cu program preclasic, intitulat pagini alese din muzica vocală a secolelor XIII-XVIII, cu clavecin și harpă și enumerarea poate continua. În cele 27 de concerte ale acestei stagiuni, s-au prezentat trei opere românești, două din literatura universală, nu mai puțin de opt concerte au fost organizate în colaborare cu Studioul Radiodifuziunii, prin urmare, se situau la cote

valorice înalte. Au participat Corul Gaudeamus, condus de maestrul Gheorghe Oprea, coruri ale diverșilor ani de studii - la Simfonia a IX-a de Beethoven - orchestra Camerata, cu dirijorul ei, Paul Staicu, cei mai meritoși studenți instrumentiști și dirijori, printre care și subsemnatul. Între soliștii prezenți pe scena Conservatorului bucureștean - Silvia Marcovici, Eugenia Moldoveanu, Magda Ianculescu ș.a. Toate concertele beneficiau de prezentare. Comentatori - Grigore Constantinescu, Arta Florescu, Ștefan Niculescu, George Manoliu etc. Mărturisesc că și astăzi mi-ar face plăcere să urmăresc o astfel de stagiune! Desigur, pe măsura trecerii timpului presiunea politică asupra învățământului a crescut, au trebuit făcute și multe compromisuri, dar sunt convins că tata a știut să separe lucrurile cu abilitate, că, prin eforturi considerabile a protejat cât s-a putut procesul de instruire. Nu întâmplător, mulți dintre studenții de atunci, de la facultatea instrumentală, sunt astăzi în orchestre mari din lumea întreagă, generații întregi de cântăreți aflați atunci pe băncile facultății au făcut carieră și s-au bucurat de succese considerabile în țară și peste hotare, de același statut bucurându-se și compozitorii, muzicologii și dirijorii, studenți la acea dată.

Selectez din materialele pe care le-am parcurs în arhivă, ca preocupări ale diverselor catedre teoretice sub directa coordonare a tatei: Elaborarea unui Tratat de istoria muzicii românești, în patru volume, a unui Tratat de Teoria superioară a muzicii, Introducere în analiza muzicală, Studii de contrapunct, Principii de orchestrație, Introducere în etnomuzicologie, Antologie de teme de armonie originale, Culegere de piese polifonice din muzica de jazz, Probleme ale sintaxei muzicale. Din cele 21 de puncte ale Raportului de activitate a Cabinetului de Muzicologie din toamna anului 1973, am reținut pe cele privind constituirea unui muzeu al Conservatorului, a Fonotecii de aur, a unei culegeri ample de folclor, precum și Iconografia generală a folclorului ro-

mânesc, punerea în circulație a unor manuscrise bizantine și multe altele.

Între lucrurile imputate tatălui meu din acea perioadă este și desființarea orchestrei și corului Studio, în 1977, măsură luată în urma cutremurului din martie acel an, când întreaga societate românească a trebuit să facă față reconstrucției țării. Din spusele tatei, știu că procesul de diminuare a cifrei de școlarizare, cu repercusiune directă asupra învățământului, a normelor didactice a fost la scară națională, aproape permanent și imposibil de stăvilit. În realitate, de multă vreme, dar cu precădere în 1977, era vizată, între altele, clasa de compoziție (elită a institutului, profesorii de atunci erau Ștefan Niculescu, Tiberiu Olah, Myriam Marbé, Anatol Vieru, Dan Constantinescu ș.a., cele mai reprezentative nume de compozitori din România) ce părea periculoasă șefilor statului de atunci. Tata s-a zbatut enorm și a menținut această clasă oferind șansa supraviețuirii Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, amenințată cu dispariția în timp. Desființarea formațiilor profesioniste a reprezentat, fără îndoială, o lovitură dată învățământului muzical superior, dar viața muzicală în Conservator a continuat, prin mobilizarea exemplară a profesorilor și studenților. Aș remarca doar faptul că tata s-a implicat personal în rezolvarea locurilor de muncă pentru fiecare dintre cei disponibilizați.

Un loc important l-a ocupat grija ca fiecare reprezentare peste hotare să se facă în condiții de maximă calitate. La nivelul institutului, în vremea când Petre Brâncuși era rector, exista o comisie alcătuită din cei mai valoroși profesori, șefi de catedre, care selecționau cu grijă pe cei ce se prezentau la concursuri internaționale, pe cei ce plecau cu burse ori la cursuri de vară. Prezențele în competiții au fost relativ aceleași pe parcursul anilor 70, dar numărul premiilor câștigate era în creștere de la an la an, ceea ce dovedește o pregătire din ce în ce mai atentă, mai calificată. Memorabile

rămân cele două turnee efectuate de Corul «Gaudeamus» condus de maestrul Gh. Oprea în SUA, perfectate de șefii celor două state, sub genericul «Ambasadorii prieteniei», în 1974 și 1975 (la primul am luat parte în calitate de dirijor secund, așa cum menționa și maestrul Oprea, și-mi amintesc cu mare emoție de concertele de la Kennedy Center din Washington, și Lincoln Center din New-York, elogios prezentate în presa locală), precum și cursurile de vară de la Viena, susținute de Orchestra Simfonică a Conservatorului sub bagheta reputatului dirijor Witold Rowitzky, de la Filarmonica din Varșovia, în 1976, evenimente muzicale care nu știu dacă au mai fost egalate. Remarc și de această dată că pregătirile pentru aceste turnee au fost minuțios și permanent urmărite de către rectorul de atunci al Conservatorului, fiind antrenate toate forțele de marcă ale momentului, profesori, instrumentiști și studenții eminenți.

Timp de câțiva ani, între 1978 și 1981, tata a îndeplinit funcții multiple, de rector și președinte al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România. În această ultimă calitate, Petre Brâncuși a acceptat ca sediul Uniunii, din Calea Victoriei, avariat grav de cutremurul din 1977, să se mute, temporar, în clădirea Filarmonicii din București. La vechiul sediu urma să se înființeze un Muzeu al Muzicii Românești, idee agreată și sprijinită de tatăl meu. Deși proiectul nu a fost pus în aplicare, există mărturii despre eforturile depuse în această perioadă și cred că este important că în tabelul cu lucrările propuse pentru expoziție, din partea Conservatorului, întrucât, în acest proiect au fost implicate mai multe instituții, tabel datat 28.06.1980, din 117 poziții, doar 27 sunt cu trimitere la partid, la cântece patriotice și revoluționare (și aici aș vrea să fac din nou o remarcă, chiar cântecele patriotice, în cântecele revoluționare, se scria și muzică foarte bună. Și erau antrenate coruri de amatori și coruri profesioniste la scară națională), ceea ce arată clar că tata știa să facă distincția

netă între cultura de substanță și cea de suprafață, convențională. Sunt obligat, iarăși, să remarc faptul că tata nu a omis pe nimeni, pe lista respectivă figurând cele mai reprezentative nume de compozitori, dascăli și muzicologi din cultura muzicală românească, toate volumele, cursurile și partiturile de pe lista la care fac referire, fiind tipărite la vremea respectivă.

Desigur, acestea nu reprezintă decât o mică parte dintre preocupările rectorului Brâncuși, care a dominat învățământul superior muzical din țara noastră în anii '70. Suficient, însă, cred eu, pentru continuarea cercetărilor în această direcție. Sunt multe aspecte ce trebuie clarificate, bunăoară, Premiul «George Enescu» din perioada respectivă, când, cum și pentru ce a fost acordat. Eu, personal, nu am găsit date suficiente în arhivă, dar nu înseamnă că am epuizat toate resursele. Dar, pentru întregirea profilului moral al celui ce a fost Petre Brâncuși, rector al Conservatorului de muzică Ciprian Porumbescu din București în perioada 1972-1981, doresc să vă istorisesc câteva întâmplări.

În primul rând, tata nu a refuzat pe nimeni, care avea nevoie de sprijin. Nu a refuzat nici un student și nu a refuzat nici un părinte care a venit să susțină, să pledeze pentru instruirea copilului. Și a găsit înțelegere la alți profesori, conducători de direcții, de orientare. Și cunosc foarte, foarte multe exemple în acest sens. Avea, însă, eroare de piloși. Și, evident că ajungeau enorm de mulți cu tot felul de intervenții.

Și, așa, ca amuzament, nota celui în cauză era întotdeauna 5 (cinci). Foarte rar se întâmpla ca studentul respectiv să primească această notă ca fiind mai mare decât cunoștințele respective. Era recunoscut ca fiind de o exigență extraordinară și, bineînțeles, studentul respectiv făcea toate eforturile. Și de obicei stăpânea materia, de cel puțin 7-8. Dar era o lecție servită și respectivului, poate și celui care pune pila. O lecție de cinste, de corectitudine și de

moralitate: „Domn’ e, să ai curajul să te prezinți la nivelul la care poți, cu eforturile pe care le poți face singur”.

Nu încerca niciodată, în examenele lui, să încurce studentul. Căuta numai să clarifice anumite probleme care i se păreau nefinalizate de către respectivul.

A doua întâmplare, povestită de marele nostru bariton Eduard Tumagian, maestrului Doru Popovici. Într-una din dimineți, la ora 8.00, intră în clasă. Și Eduard Tumagian era student, era în sala respectivă. Și zice: „Măi, copii. Voi știți ce zi e astăzi? Astăzi este Sfântul Dumitru. Ia ridicați-vă voi în picioare și să spunem în șoaptă Tatăl nostru .. ”.

Și o a treia întâmplare, povestită de către foarte buni prieteni ai mei - student și studentă, ea violonistă, el violoncelist primesc, erau în anul III, la vremea respectivă, invitație pentru a participa la niște cursuri de vară în Franța. Și, primul care trebuia să fie de acord cu această deplasare, era rectorul Petre Brâncuși. Biroul de atunci al tatei era destul de lung, cred că era distanța, între biroul lui și ușă, cam asta, cât e distanța aici (arată în sală). Tata era la masă. Scria. Era cu ochelarii pe nas. Cei doi, pentru că ușa era deschisă la rector în permanență, intră, anunțați de către secretară, și pășesc ușor. Tata le face semn să se apropie, în timp ce încă mai scria. Și îi invită să spună care e problema.

Ei, codindu-se și știind că uneori mai avea și toane tata, încep: „Știți, noi am vrea să... Să... Dacă sunteți de acord ...”

Tata se uită o clipă la unul, se uită la celălalt, și, ca să spargă această atmosferă, zice: „V-ați căsătorit?” (se râde în sală). Evident, au plecat în călătorie și își aduc aminte cu mare plăcere ...

Bun. În încheiere, aș vrea să mulțumesc, în primul rând, celor care au venit din București și au prezentat materialele atât de emoționante. În al doilea rând, aș vrea să mulțumesc celor care au dat acordul pentru susținerea acestui simpozion. Este vorba, în primul rând, de domnul inginer Ion Călinoiu - președintele Consiliului Județean, și de

domnul ing. dr. Florin Cârciumaru primarul municipiului. Apoi, să adresez mulțumiri domnului Constantin Crețan, pentru ajutorul excepțional dat, și nu în ultimul rând, domnului ing. Titu Pânișoară, căruia îi port un respect enorm, pentru tot ajutorul pe care mi l-a dat.

Vă mulțumesc! (aplauze)

* * *

- Sper că simpozionul de astăzi a reușit să creioneze foarte bine personalitatea prof. univ. dr. muzicolog Petre Brâncuși - concluzionează prof. Doina Chesnoiu. Comunicările, alocuțiunile, au scos în evidență acest lucru. Și, pentru că suntem la omagierea unui muzician, era normal ca partea a doua să fie cu iz de muzică. Și cei trei elevi premiați o să-și prezinte valoarea lor în fața dumneavoastră. După care corul de cameră al Liceului de Muzică și Arte Plastice „Constantin Brăiloiu”, dirijat de colega mea, doamna prof. Carmen Frățilă, va încerca, prin cele două piese pe care le vor prezenta, să prezinte și valoarea de compozitor a marelui Petre Brâncuși, după care va fi recitalul violonistei Cristina Anghelescu din București.

Iar la sfârșit, am să-l rog pe domnul prof. Temereancă să înmâneze diplomele de excelență cu ocazia simpozionului de astăzi. (aplauze)